

ĐỒNG NAI: NÂNG CAO GIÁ TRỊ SẢN PHẨM NẤM ĂN

NGUYỄN THỊ HOÀNG

Phó Giám đốc Sở KH&CN Đồng Nai

Với mong muốn phát triển bền vững nghề trồng nấm thông qua việc sản xuất giống nấm đạt chất lượng, nuôi trồng các loại nấm ăn và nấm dược liệu có quy mô công nghiệp, tạo ra sản phẩm hàng hoá có giá trị cao hướng tới xuất khẩu, từ năm 2010, Đồng Nai đã triển khai Dự án “Xây dựng mô hình sản xuất nấm theo hướng GAP tại huyện Cẩm Mỹ, tỉnh Đồng Nai” (thuộc Chương trình nông thôn miền núi). Dự án đã tạo được cú hích đáng kể cho nghề trồng nấm ở địa phương, mang lại lợi ích không nhỏ cho người nông dân.

Mô hình trồng nấm bào ngư và nấm bào ngư đã thu hoạch

Nghề trồng nấm ở Đồng Nai đã có từ trước năm 1980, nhưng chủ yếu ở quy mô nhỏ lẻ, công nghệ đơn giản. Thời kỳ 1985-1990, một số hộ bắt đầu tổ chức sản xuất theo hướng hàng hóa. Từ năm 1995 trở đi, nghề trồng nấm phát triển mạnh với quy mô ngày càng lớn. Thống kê sơ bộ cho thấy, tổng số hộ trồng nấm trên địa bàn tỉnh khoảng 1.397 hộ, chủ yếu tập trung tại các huyện: Xuân Lộc, Long Khánh, Định Quán, Cẩm Mỹ, Trảng Bom. Các loại nấm trồng chính là mộc nhĩ, nấm bào ngư, nấm rơm...

Nghề trồng nấm đã từng bước chuyển sang sản xuất chuyên môn hóa, áp dụng tiến bộ kỹ thuật, hình thành các doanh nghiệp; xuất hiện những hộ gia đình chuyên sản xuất meo nấm, bịch nấm nguyên liệu cung cấp không những cho người sản xuất trong tỉnh mà còn xuất sang cả các tỉnh lân cận. Một số cá nhân, tổ chức đã mạnh dạn đầu tư thiết bị máy móc, từng bước hiện đại hóa phương tiện sản xuất. Việc đầu tư máy móc gắn với ứng dụng công nghệ sinh học dần dần đã tạo ra những sản phẩm đạt chất lượng cao, đủ sức cạnh tranh trên thị trường khu vực.

Tuy đã có bước phát triển và kết quả khá tốt, song nghề trồng nấm ở Đồng Nai cũng đang đứng trước không ít khó khăn, đó là: một số giống đang sử dụng đã bị thoái hoá, thiếu nguồn giống gốc thay thế; việc sản xuất được thực hiện liên tục nhiều năm trên một diện tích nên dễ bị sâu bệnh phá hại; chi phí đầu vào (vật tư nguyên liệu, nhân công) tăng cao... trong khi thị trường tiêu thụ thiếu ổn định. Để tạo việc làm, tăng thu nhập cho người lao động, đồng thời nhằm nâng cao giá trị sản phẩm nấm của tỉnh, năm 2010, UBND tỉnh Đồng Nai đã xây dựng và được Bộ

KH&CN phê duyệt cho thực hiện Dự án “Xây dựng mô hình sản xuất nấm theo hướng GAP tại huyện Cẩm Mỹ, tỉnh Đồng Nai”. Dự án do Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học (Sở KH&CN Đồng Nai) chủ trì thực hiện, Trung tâm Công nghệ Sinh học Thực vật - Viện Di truyền Nông nghiệp là cơ quan chuyển giao công nghệ.

Kết quả chính của Dự án

Công tác đào tạo, tập huấn

Với sự hướng dẫn của Trung tâm Công nghệ Sinh học Thực vật, 12 cán bộ và kỹ thuật viên của Dự án đã nắm vững quy trình công nghệ sản xuất, nhân giống nấm, kỹ thuật nuôi trồng một số loại nấm ăn, nấm dược liệu, có khả năng tổ chức thực hiện và điều hành kế hoạch sản xuất giống, nuôi trồng và tự hạch toán sau khi kết thúc dự án. Từ tháng 2 đến tháng 10.2012, các cán bộ này đã tổ chức 4 lớp tập huấn cho 120 lượt người, với các nội dung về kỹ thuật nuôi trồng nấm cho các mô hình phân tán và

các hộ nuôi trồng nấm ở xã Sông Trầu, xã An Viễn (huyện Trảng Bom); thị xã Long Khánh; xã Phú An (huyện Tân Phú). Song song với công tác tập huấn, Dự án còn trực tiếp hướng dẫn các thao tác kỹ thuật, theo dõi và đánh giá kết quả thực hiện tại mô hình của Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học và một số mô hình phân tán. Đến nay, các hộ dân tham gia mô hình đều có thể tự tổ chức sản xuất nấm tại hộ.

Chuyển giao công nghệ

Tiếp nhận công nghệ nhân giống nấm cấp 1, cấp 2, cấp 3, từ đó triển khai nhân giống tại Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học từ nguồn giống gốc và nhân giống một số loại nấm chủ lực ở Đồng Nai (chủ yếu là mộc nhĩ, nấm bào ngư, linh chi, rơm).

Tiếp nhận công nghệ nuôi trồng các loại nấm: sau khi tiếp nhận và nắm vững các quy trình công nghệ nuôi trồng các loại nấm và quy trình xử lý bã thải nấm, Dự án đã

tiến hành nuôi trồng một số giống nấm chủ lực ở Đồng Nai tại Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học và một số hộ tham gia Dự án.

Xây dựng mô hình

Xây dựng mô hình sản xuất nấm tập trung tại Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học: với diện tích 216 m² lán trại để trồng các loại: mộc nhĩ, nấm bào ngư, linh chi, rơm - công suất khoảng 11 tấn nguyên liệu/năm. Kết quả cho thấy, số lượng và chất lượng nấm cơ bản đạt yêu cầu so với kế hoạch ban đầu. Các loại nấm phù hợp với điều kiện khí hậu ở Đồng Nai, vì vậy từ mô hình này có thể tổ chức sản xuất thành nấm hàng hoá, đồng thời nhân rộng ra các địa phương.

Xây dựng mô hình nuôi trồng nấm phân tán: tổ chức tập huấn mô hình nuôi trồng nấm phân tán ở các huyện: Tân Phú, Trảng Bom và thị xã Long Khánh. Mỗi điểm thu hút hơn 30 lượt hộ nông dân tham gia, trong đó có 17 hộ và 1 cơ sở sản xuất đăng ký tham gia nuôi trồng nấm. Trên cơ sở đó, Dự án đã lựa chọn 7 hộ đạt tiêu chuẩn để xây dựng mô hình sản xuất theo hướng GAP, đồng thời đánh giá hiệu quả kinh tế của các hộ nông dân tham gia trồng nấm. Sản lượng thu được là 34,5 tấn nấm các loại (trong đó có 6,48 tấn nấm bào ngư tươi, 0,16 tấn nấm linh chi khô, 26,71 tấn mộc nhĩ khô, 1,20 tấn nấm rơm tươi), chủ yếu được các hộ tiêu thụ trên thị trường.

Đánh giá chung

Dự án đã thực hiện đầy đủ các nội dung và mục tiêu đúng theo kế hoạch đề ra, cụ thể như sau:

- Đã hình thành được một bộ phận sản xuất giống tại Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học đạt chất lượng ở quy mô công nghiệp với công suất 1.920.000 cọng meo

Mô hình trồng nấm linh chi

Một nhĩ giai đoạn thu hoạch

cấp 3/năm, giống đạt giá trị thương phẩm, đáp ứng được nhu cầu sản xuất.

- Đã lưu giữ và bảo quản một số giống nấm đạt chỉ tiêu về năng suất và bảo đảm về số lượng, nhằm chủ động được nguồn giống đủ cung ứng cho sản xuất.

- Đã tiếp nhận các quy trình công nghệ nhân giống, nuôi trồng và xử lý bã thải sau thu hoạch nấm.

- Đào tạo được đội ngũ cán bộ kỹ thuật có đủ trình độ và khả năng sản xuất meo giống với số lượng lớn phục vụ phát triển nghề trồng nấm.

- Đã tập huấn, xây dựng mô hình sản xuất nấm phân tán, hình thành trong nông dân phương pháp sản xuất nấm đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm và mô hình sản xuất nấm tập trung tại Trung tâm Ứng dụng Công nghệ Sinh học (Sở KH&CN Đồng Nai) theo định hướng GAP đạt kết quả tốt.

- Xây dựng, mở rộng cơ sở hạ tầng, nhà xưởng, nhà trại đủ năng lực để sản xuất giống, nuôi trồng và chế biến nấm.

- Từ kết quả thực hiện, Dự án

đã kết hợp triển khai nhiệm vụ hỗ trợ một số hộ có nhu cầu phát triển nghề mới (trồng nấm) tại các xã An Viễn, Sông Trầu, Phú An..., bước đầu tạo ra việc làm cho nhiều lao động trong vùng.

Kinh nghiệm và kiến nghị

- Để thực hiện và duy trì tốt kết quả của Dự án thì đơn vị thực hiện phải là đơn vị có khả năng khai thác triệt để các thành tựu KH&CN, có khả năng hạch toán kinh tế để có thể làm tròn trách nhiệm duy trì và mở rộng áp dụng trong sản xuất, tạo thành nghề cho bà con nông dân để có sản lượng nấm lớn đủ tiêu thụ nội địa và xuất khẩu.

- Có sự kết hợp với các cơ sở sản xuất nấm, các điểm tham gia Dự án xây dựng mô hình để phát triển thành các trang trại, nông trại chuyên sản xuất các loại nấm ăn và nấm dược liệu. Đó là những vệ tinh thu hút nguồn lao động và tạo ra sản phẩm nấm hàng hoá lớn đáp ứng nhu cầu của thị trường.

- Sau khi kết thúc dự án, cần quan tâm hoàn thiện và nâng cấp công nghệ sản xuất giống và nuôi trồng, tạo thị trường vững chắc để người trồng nấm yên tâm sản xuất.

- Cần có sự phối hợp với các ban ngành, địa phương đưa chương trình nuôi trồng nấm tạo thành làng nghề phát triển bền vững.

- Tập trung tuyên truyền, phổ biến, hướng dẫn cho nông dân từ sản xuất đến kinh doanh, công dụng của nấm để giúp người dân có thể thay đổi tư duy, tập quán, hiểu biết sâu hơn về tác dụng và hiệu quả của nấm.

- Xây dựng kế hoạch phù hợp, liên hoàn từ khâu chuẩn bị nguyên liệu cho đến sản xuất giống, nuôi trồng, chế biến và tiêu thụ.

- Liên kết các trung tâm, các nhà khoa học, doanh nghiệp và hộ nông dân nhằm phối hợp, hỗ trợ, chia sẻ kinh nghiệm trong quá trình thực hiện.

- Lựa chọn các cán bộ quản lý, cán bộ thực hiện chương trình nấm có năng lực và tâm huyết với nghề.

Mặc dù đã có những thành công bước đầu, song để Dự án tiếp tục được nhân rộng, hoàn chỉnh mở rộng ra vùng sản xuất quy mô lớn, đồng thời phát huy được hiệu quả của công nghệ đã được chuyển giao, chúng tôi đề nghị Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Sở Công thương Đồng Nai dành một khoản kinh phí nhất định hàng năm để hỗ trợ mở rộng mô hình trồng nấm trong nông dân toàn tỉnh, tạo nên phong trào trồng nấm rộng rãi ở nông thôn, từ đó tạo thành làng nghề sản xuất nấm hàng hoá, góp phần cải thiện thu nhập của nông dân. Đề nghị Bộ KH&CN, Văn phòng Chương trình nông thôn miền núi tiếp tục quan tâm tạo điều kiện giúp đỡ Đồng Nai xây dựng các mô hình phục vụ cho phát triển nông nghiệp nông thôn, góp phần xoá đói giảm nghèo cho người dân trên địa bàn tỉnh ■